

17. Η ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

17α. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Η εναρμόνιση των λογιστικών μεθόδων είναι απαραίτητη στη ζώνη του Ευρώ για την ορθή κατάρτιση των ετήσιων ενοποιημένων λογαριασμών της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Σε ένα πιο προχωρημένο στάδιο θα καταστεί δυνατή η δημοσίευση εβδομαδιαίων χρηματοδοτικών και άλλων λογαριασμών.

Η εναρμόνιση είναι υποχρεωτική για τις κεντρικές τράπεζες τα κράτη των οποίων μετέχουν στην ΟΝΕ. Για τις υπόλοιπες κ.τ. δεν υπάρχει υποχρέωση αλλά σύσταση από το ΕΝΙ. Η τήρηση των στοιχείων που προορίζονται για την ΕΚΤ θα ακολουθεί την εναρμονισμένη μέθοδο. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες όμως έχουν θεωρητικά τη δυνατότητα να τηρούν με άλλες μεθόδους τα στοιχεία που αποκλειστικά για δική τους χρήση. Η εναρμόνιση επίσης αφορά τις δραστηριότητες που περιγράφονται στο Καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ. Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ΕΝΙ) συνιστά την πλήρη συμμόρφωση με τις εναρμονισμένες μεθόδους ώστε το ίδιο λογιστικό σύστημα να ισχύει και στο εσωτερικό των εθνικών κεντρικών τραπεζών α) για τις κύριες δραστηριότητες (core activities) και β) για τις μη νομισματικές εργασίες που δεν ενδιαφέρουν το ΕΣΚΤ.

Τα κύρια συμπεράσματα της ομάδας εργασίας του ΕΝΙ που αφορούν τη βασική αρχή της αξιολόγησης των λογιστικών στοιχείων είναι τα εξής:

α) οι λογιστικοί κανόνες και πρότυπα στοχεύουν στην εξασφάλιση της **αξιοπιστίας** του συστήματος. Η παρουσίαση των χρηματοδοτικών λογαριασμών του ΕΣΚΤ πρέπει να αντανακλά την οικονομική πραγματικότητα ώστε το μήνυμα να μεταδίδεται με απλό και διαφανή τρόπο.

β) οι εθνικές κ.τ. πρέπει να εφαρμόζουν, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, την **αρχή της σύνεσης**. Τυχόν αβεβαιότητες για ορισμένες συναλλαγές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ώστε να καθίσταται ακριβής ο υπολογισμός των κερδών και να διασφαλίζεται η γνησιότητα των χρηματοδοτικών πληροφοριών.

γ) μερικές κεντρικές τράπεζες μπορεί να εκτίθενται στο συναλλαγματικό κίνδυνο και σε άλλους **κινδύνους** που δεν είναι σε θέση να καλύψουν. Αυτό σημαίνει ότι απαιτείται να διαθέτουν σημαντικά αποθεματικά για την κάλυψη ενδεχομένων ζημιών. Στα πλαίσια του ορισμού του κέρδους αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση μιας πολιτικής συγκρατημένης εκτίμησης, ενός μη διανεμητικού λογαριασμού επανεκτίμησης ή μιας γενικής πρόβλεψης κινδύνου ή με ένα συνδυασμό όλων των ανωτέρω μεθόδων.

δ) διαφορές στις μεθόδους εκτίμησης δεν επηρεάζουν απαραίτητα τα κέρδη που διανέμονται στους μετόχους στο βαθμό που αρχικά αναμένεται. Είναι όμως επιθυμητή η επιλογή των κατάλληλων λογιστικών αρχών και τεχνικών για να αποφευχθούν οι στρεβλώσεις.

Το Συμβούλιο των Διοικητών του ΕΝΙ οφείλει επίσης να καθοδηγήσει την ομάδα εργασίας για τα λογιστικά ζητήματα σε μία σειρά πολιτικής φύσης θεμάτων ώστε να προχωρήσει στην επιλογή των κατάλληλων λογιστικών μεθόδων. Πρόκειται για τα εξής:

- 1) βάση εκτίμησης των στοιχείων του ισολογισμού
- 2) βάση αναγνώρισης του εισοδήματος και λογιστική απεικόνιση των κερδών και ζημιών που προκύπτουν από την εκτίμηση του εισοδήματος
- 3) στοιχεία ενεργητικού και παθητικού που θα περιληφθούν στον ισολογισμό της ΕΚΤ
- 4) αρχική εκτίμηση των στοιχείων που θα μεταβιβασθούν στην ΕΚΤ που θα αποτελεί τιμή πώλησης για τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και τιμή κόστους για το σύστημα
- 5) αναγνώριση των πραγματοποιημένων κερδών και ζημιών σε συνάλλαγμα
- 6) λογιστική του ευρωπαϊκού τραπεζογραμματίου
- 7) ζητήματα διακανονισμού συναλλαγών στη ζώνη του Ευρώ
- 8) μέθοδος υπολογισμού, συγκέντρωσης και αναδιανομής του νομισματικού εισοδήματος
- 9) μέθοδος εκτίμησης των αποθεματικών σε χρυσό.

Οι μέθοδοι που θα επιλεγούν έχουν ιδιαίτερη σημασία για το **νομισματικό εισόδημα** των εθνικών κεντρικών

τραπεζών από το οποίο εξαρτάται ο αριθμός και το μισθολόγιο του προσωπικού τους και η χρηματοδότηση των μη νομισματικών εργασιών. Σύμφωνα με όσα προτείνονται και με βάση μια αρχική εκτίμηση στελέχους κεντρικής τράπεζας, οι κεντρικές τράπεζες των ακόλουθων κρατών θα έχουν **αυξημένο** νομισματικό εισόδημα μετά την αναδιανομή των κερδών από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα:

- 1) Γαλλία 6) Λουξεμβούργο
- 2) Δανία 7) Πορτογαλία
- 3) Ελλάδα 8) Σουηδία
- 4) Ηνωμένο Βασίλειο 9) Φινλανδία
- 5) Ιταλία

Αντίθετα οι κεντρικές τράπεζες των εξής κρατών θα έχουν **μειωμένο** νομισματικό εισόδημα σε σύγκριση με το σημερινό:

- 1) Αυστρία 4) Ιρλανδία
- 2) Βέλγιο 5) Ισπανία
- 3) Γερμανία 6) Κάτω Χώρες

Η ανωτέρω εκτίμηση έχει γίνει με την υπόθεση εργασίας ότι όλα τα κράτη-μέλη θα μετάσχουν στην ONE.

Η ομάδα εργασίας του ENI για τα λογιστικά ζητήματα προχώρησε και απάντησε στα ακόλουθα θέματα:

17β. ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

17βα) Ο ισολογισμός θα βασίζεται σε τιμές αγοράς αλλά **τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη** που προκύπτουν από αναπροσαρμογή δεν θα αναγνωρίζονται σαν εισόδημα. **Οι μη πραγματοποιηθείσες ζημίες** θα μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσεως εάν υπερβαίνουν τα προηγούμενα επανεκτιμηθέντα κέρδη που είχαν καταγραφεί στο λογαριασμό αναπροσαρμογής. Οι μη πραγματοποιηθείσες ζημίες μπορούν μόνο να αντλιοποιηθούν τα επόμενα χρόνια και όχι να συμψηφισθούν έναντι μελλοντικών μη πραγματοποιηθέντων κερδών.

17ββ) Η εκτίμηση των **αποθεμάτων χρυσού** πρέπει να γίνεται μεταξύ της τιμής της αγοράς και μιας τιμής αξίας δύο ημερών (spot value) που θα είναι κατώτερη της πραγματικής τιμής της αγοράς. Η τελευταία αρχή θα εφαρμοσθεί στη βάση της τρέχουσας πρακτικής που αναγνωρίζει τη μεταβλητότητα των τιμών του χρυσού και οδηγεί σε δύο επιλογές:

- η μέση τιμή αγοράς των προηγούμενων τριών ετών μείον 20%
- η τιμή αγοράς του χρυσού στο τέλος του έτους.

17βγ) Στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού εκπεφρασμένα σε ξένα νομίσματα θα μετατρέπονται με την τιμή της αγοράς του τέλους του έτους για τις ανάγκες των ετήσιων λογαριασμών εκτός εάν ρητή διάταξη προβλέπει διαφορετική μέθοδο μετατροπής.

17βδ) Οι λογιστικές αρχές θα ανταποκρίνονται στην οικονομική πραγματικότητα (economic reality), διαφάνεια (transparency), συνέχεια της λειτουργίας των επιχειρήσεων (going concern), σύνεση (prudence) και στη συνέπεια (consistency). Θα εφαρμόζονται στους ετήσιους λογαριασμούς του ΕΣΚΤ και στον υπολογισμό του νομισματικού εισοδήματος. Θα αποτελούν τη βάση για την επεξεργασία και άλλων - δημοσιευμένων ή εσωτερικής χρήσης - χρηματοδοτικών καταστάσεων που εκδίδονται σε ημερήσια, εβδομαδιαία, μηνιαία και τριμηνιαία συχνότητα. Θα εφαρμόζονται επίσης και για τα εντός και τα εκτός ισολογισμού (off-balance sheets) στοιχεία ενεργητικού και παθητικού.

17βε) Οι λογιστικές αρχές του ΕΣΚΤ δεν είναι υποχρεωτικές για τους χρηματοδοτικούς λογαριασμούς των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Εν τούτοις, για λόγους συνέπειας, συγκρισιμότητας και αξιοπιστίας, η ομάδα εργασίας συνιστά ανεπιφύλακτα την υιοθέτηση των ανωτέρω αρχών από τις ΕΚΤ για τους τοπικούς λογαριασμούς τους.

17βζ) Για την εφαρμογή των προτεινομένων εναρμονισμένων κανόνων οι εθνικές κεντρικές τράπεζες οφείλουν να προσαρμόσουν τους κανονισμούς τους. Ήδη αυτή η διαδικασία βρίσκεται σε εξέλιξη.

17γ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Το νομισματικό εισόδημα του ΕΣΚΤ θα συγκεντρώνεται στην ΕΚΤ και θα διανέμεται στο τέλος κάθε οικονομικού έτους σύμφωνα με τη βαρύτητα των κλειδιών που ισχύουν για την εγγραφή στο μετοχικό κεφάλαιο της ΕΚΤ (50% πληθυσμός και 50% ακαθάριστο εγχώριο προϊόν).

Για τα πρώτα πέντε χρόνια, από την ίδρυση της ΕΚΤ, το νομισματικό εισόδημα θα υπολογίζεται σύμφωνα με την **έμμεση μέθοδο**, δηλαδή με αναφορά σε ένα ποσοστό απόδοσης που βασίζεται σε ένα προκαθορισμένο κανόνα ο οποίος εφαρμόζεται στα νομισματικά στοιχεία του παθητικού. Μετά την περίοδο αυτή, το νομισματικό εισόδημα θα υπολογίζεται σύμφωνα με την άμεση μέθοδο, δηλαδή σαν εισόδημα που προκύπτει από καθορισμένα στοιχεία του ενεργητικού τηρούμενα έναντι τραπεζογραμμάτων σε κυκλοφορία και καταθέσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων στην κεντρική τράπεζα.

Τα πραγματοποιούμενα κέρδη και ζημιές θα φέρονται στα αποτελέσματα χρήσεως. Υπάρχουν όμως διάφοροι λόγοι που συνηγορούν στη μη διανομή όλων των κερδών, που προέρχονται από την αλλαγή των συναλλαγματικών ισοτιμιών, στους μετόχους, είτε αυτοί είναι κυβερνήσεις κρατών-μελών είτε κυβερνήσεις και ιδιώτες μέτοχοι όπως είναι η περίπτωση των κεντρικών τραπεζών της Ελλάδος και του Βελγίου. Ένας από τους κυριότερους τρόπους δημιουργίας κερδών από τη μεταβολή των συναλλαγματικών ισοτιμιών είναι μέσω της υποτίμησης του εγχωρίου νομίσματος (στην περιοχή του ενιαίου νομίσματος, του Ευρώ). Υποστηρίζεται ότι οι κυβερνήσεις δε θα πρέπει να επωφελούνται από μία υποτίμηση του Ευρώ και κατά συνέπεια αυτά τα κέρδη δεν θα πρέπει να διανέμονται στους μετόχους των κεντρικών τραπεζών. Κάθε υποτίμηση του Ευρώ θα έχει βραχυπρόθεσμες μόνο συνέπειες, ενώ η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες θα έχουν, σε μακροπρόθεσμη βάση, σημαντικές ζημιές στην προσπάθειά τους να στηρίξουν το Ευρώ. Αυτές οι ζημιές θα επιβαρύνουν τα αποτελέσματα χρήσεως και θα μειώνουν το νομισματικό εισόδημα που πρέπει να διανεμηθεί στο τέλος του έτους.

Γενικά, το νομισματικό εισόδημα των εθνικών κεντρικών τραπεζών μπορεί να μειωθεί στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, σε σχέση με το σημερινό, για δύο κύριους λόγους:

- από τη βαθμιαία πτώση των επιτοκίων, που οφείλεται στην πτώση του πληθωρισμού, η οποία με τη σειρά της μειώνει σημαντικά το εισόδημα από πιστωτικούς τόκους

- από τη μη διανομή ενός μέρους των κερδών του ΕΣΚΤ στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ προκειμένου να αντισταθμισθούν οι ζημιές από τις συναλλαγματικές παρεμβάσεις για τη στήριξη του Ευρώ.

17δ. ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Η ανάγκη για την παροχή συγκρίσιμων και αξιόπιστων στοιχείων για την κατάρτιση του ενοποιημένου ισολογισμού του ΕΣΚΤ συνεπάγεται την αποδοχή κοινής λογιστικής τεχνικής από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Η ομάδα εργασίας του ΕΝΙ για τα λογιστικά ζητήματα κατέληξε στις ακόλουθες τεχνικές:

17δα) Καθορισμός του κόστους των συναλλαγών

Οι συναλλαγές καταγράφονται στην τιμή της πράξης, δηλαδή στην τιμή που συμφωνείται μεταξύ των μερών τη στιγμή που συνομολογείται η σύμβαση. Η συναλλαγή λογιστικοποιείται στους χρηματοδοτικούς λογαριασμούς στην καθαρή τιμή από την οποία έχουν αφαιρεθεί εκπτώσεις και προσαυξήσεις τόκων και έχουν προστεθεί τα κόστη που συμπεριλαμβάνονται στην τιμή. Κατά κανόνα οι συναλλαγές θα εκφράζονται σε Ευρώ με τιμή μετατροπής την ισοτιμία της ημερομηνίας υπογραφής της σύμβασης.

17δβ) Η χρησιμοποίηση του μέσου κόστους

Για τον υπολογισμό, σε εναρμονισμένη βάση, των κερδών και ζημιών από μετοχές, τίτλους, χρυσό κλ σε ξένο νόμισμα είναι απαραίτητο να γίνει αποδεκτός ένας κοινός κανόνας για τον προσδιορισμό του κόστους του πωλούμενου είδους.

Το πρόβλημα προκύπτει από το γεγονός ότι κάθε τέτοιο στοιχείο του ενεργητικού μπορεί να αγοράζεται σε διαφορετικούς χρόνους και σε διαφορετικές τιμές. Για τις κινήσεις κεφαλαίων προτείνεται να γίνει αποδεκτή η μέθοδος του μέσου κόστους (average cost method). Για τις κινήσεις κεφαλαίων σε συνάλλαγμα προτείνεται η μέθοδος του καθαρού μέσου κόστους (net average cost method).

Η τελευταία επιλογή αποσκοπεί στον περιορισμό των συνεπειών από τις καθημερινές διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

17δγ) Η αναπροσαρμογή της αξίας των ξένων νομισμάτων και των τίτλων σε ξένο νόμισμα

Πρόκειται για μια λογιστική άσκηση, που εκτελείται με κάποια συχνότητα, για την καταγραφή στην τρέχουσα τιμή/ισοτιμία ενός στοιχείου του ενεργητικού ή του παθητικού.

Η σπουδαιότητα της τεχνικής αυτής δεν αφορά τόσο τον προσδιορισμό του ενδιάμεσου κέρδους όσο το σχεδιασμό και την υλοποίηση της καθημερινής λογιστικής. Πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ δημοσιευμένων καταστάσεων και

καταστάσεων για εσωτερική χρήση. Εν τούτοις, όλες οι εθνικές κεντρικές τράπεζες θα έχουν την ευχέρεια να προβαίνουν σε αναπροσαρμογή με μεγαλύτερη συχνότητα για την εξυπηρέτηση τοπικών λογιστικών αναγκών. Ακολουθεί πίνακας με τα χρονικά διαστήματα αναπροσαρμογής:

ΤΕΧΝΙΚΗ

ΠΡΟΤΑΣΗ

α) Συχνότητα αναπροσαρμογής

Κάθε τρεις μήνες.

β) Αναπροσαρμογή κατά λογαριασμό Όχι αναπροσαρμογή

κατά λογαριασμό

όσον αφορά ξένα νομίσματα.

Υπολογισμός μιας καθαρής

θέσης σε όλα τα ξένα νομίσματα μετατρέπόμενα στο νόμισμα

αναφοράς.

γ) Αναπροσαρμογή ισοτιμιών και τιμών Χρήση της μέσης τιμής αγοράς

(η μέση τιμή μεταξύ BID και

OFFER) της ημέρας της

αναπροσαρμογής.

δ) Αποτελέσματα της αναπροσαρμογής Για αναφορές εσωτερικής

στις χρηματοδοτικές καταστάσεις του ΕΣΚΤ χρήσης του ΕΣΚΤ διακρίνουμε

αποτελέσματα ρευστότητας

και αναπροσαρμογής/αύξησης

των ποσών από άνοδο των τιμών

τόκων.

Για τις εβδομαδιαίες δημοσιευόμενες

εκθέσεις οι βασικές προϋποθέσεις

τυγχάνουν παραπέρα επεξεργασίας.

17δδ) Έκδοση και αγορά τίτλων σε τιμή ανωτέρα ή κατωτέρα της ονομαστικής αξίας

Τα premiums/discounts των ανωτέρω πράξεων υπολογίζονται και παρουσιάζονται σαν μέρος του εισοδήματος και αποσβέννονται με την απομένουσα περίοδο λήξης του τίτλου μαζί με τους τόκους/μερίσματα.

Δύο μέθοδοι απόσβεσης μπορούν να εφαρμοσθούν:

- η μέθοδος της ευθείας γραμμής (straight line method) και

- η μέθοδος απόδοσης της εσωτερικής τιμής/επιτοκίου (internal rate of return method).

Για τους τίτλους που έχουν ενσωματωμένες μερισματοποιδείξεις και για όσους βραχυπρόθεσμης λήξης (μικρότερης του έτους) εκδίδονται κάτω από το άρτιο είναι αδιάφορο ποια από τις δύο μεθόδους θα εφαρμοσθεί διότι οι διαφορές είναι ελάχιστες. Για τους τίτλους με λήξη που υπερβαίνει το έτος η απόσβεση πρέπει να πραγματοποιείται με τη δεύτερη μέθοδο.

17δε) Εφαρμογή της αρχής της πραγματοποίησης των εσόδων/εξόδων

Η ανωτέρω αρχή (**accruals principle**) αποτελεί μια θεμελιώδη λογιστική προϋπόθεση σε όλες τις χώρες και μία από τις βασικές παραμέτρους της χρηματοοικονομικής και λογιστικής απεικόνισης των μεγεθών του ΕΣΚΤ. Απαιτεί όπως το εισόδημα/δαπάνη εγγράφεται στη λογιστική περίοδο που πραγματοποιήθηκε και όχι σ αυτή κατά τη διάρκεια της οποίας εισπράχθηκε ή πληρώθηκε.

Μία εναρμονισμένη προσέγγιση είναι αναγκαία για το ΕΣΚΤ αφού ο υπολογισμός και η καταγραφή του ανωτέρω εισοδήματος μπορεί να επηρεάσει το ετήσιο νομισματικό εισόδημα και το επίπεδο των πραγματοποιημένων κερδών/ζημιών. Ο υπολογισμός του πρέπει να γίνεται, κατά κανόνα, σε τριμηνιαία βάση και να λογιστικοποιείται μια φορά το χρόνο. Εάν είναι εκπεφρασμένο σε ξένο νόμισμα θα γίνεται μετατροπή με τη μέση τιμή αγοράς στο τέλος του τριμήνου. Θα παρουσιάζεται όμως δημοσιευμένο μόνο στους ετήσιους λογαριασμούς.

17δζ) Ζητήματα ενοποίησης ισολογισμών

Η ενοποίηση (**consolidation**) είναι μια λογιστική διαδικασία με βάση την οποία τα χρηματοοικονομικά στοιχεία διαφόρων χωριστών μονάδων ενοποιούνται σαν να επρόκειτο για μία μονάδα. Το μεγαλύτερο πρακτικό πρόβλημα της ενοποίησης είναι η εξάλειψη των διεπιχειρησιακών συναλλαγών και θέσεων. Προτείνεται η μέθοδος των χωριστών ομαδοποιημένων λογαριασμών με στόχο τη διευκόλυνση της διαδικασίας. Αυτή η τεχνική ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις κατάρτισης ενοποιημένων λογαριασμών σε διάφορες χρονικές συχνότητες και σε διάφορα επίπεδα λεπτομερειών.

17δη) Αρχική εκτίμηση (initial valuation)

Μετά την έναρξη της νομισματικής ενοποίησης θα ήταν σημαντικό να διατηρηθεί η χρηματοοικονομική ανεξαρτησία κάθε εθνικής κεντρικής τράπεζας. Για το λόγο αυτό πρέπει να πραγματοποιηθεί μία αρχική αναπροσαρμογή του ενεργητικού των ΕΚΤ την πρώτη ημέρα του τρίτου σταδίου. Αυτό θα γίνει με την εφαρμογή των αρχών αναπροσαρμογής με χωρισμό των πιθανών μη πραγματοποιηθέντων εκτός συστήματος ζημιών από αυτά που αφορούν το ΕΣΚΤ. Επόμενα στο τρίτο στάδιο οι λογαριασμοί αναπροσαρμογής των ισολογισμών των εθνικών κεντρικών τραπεζών θα διαιρούνται σε λογαριασμούς πριν από την έναρξη του συστήματος και μετά την εγκαθίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

17ε. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ειδικό τεύχος για την πληροφόρηση των επιχειρήσεων όσον αφορά θέματα λογιστικής του Ευρώ. Τα κύρια θέματα που θίγονται είναι τα εξής:

17εα) Νομικό πλαίσιο

Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Αμστερνταμ αναφέρεται ότι υπάρχει ήδη πλήρης συμφωνία επί των δύο Κανονισμών που διέπουν το νομικό πλαίσιο του Ευρώ και οι οποίοι θα δημοσιευθούν προσεχώς. Ο πρώτος Κανονισμός βασίζεται στο άρθρο 235 της Συνθήκης και έχει ήδη εκδοθεί, ενώ ο δεύτερος θα εκδοθεί από το Συμβούλιο μόλις ληφθεί, όσο το δυνατόν νωρίτερα μέσα στο 1998, η απόφαση για τις χώρες που θα συμμετάσχουν στη ζώνη του Ευρώ.

Ο **πρώτος Κανονισμός** αφορά ζητήματα όπως η αντικατάσταση του ECU από το Ευρώ σε ισοτιμία ένα προς ένα, η συνέχεια των συμβάσεων και οι τεχνικοί κανόνες για τους συντελεστές μετατροπής, συμπεριλαμβανομένης και της στρογγυλοποίησης. Οι συντελεστές μετατροπής περιέχουν έξι βασικά ψηφία, θα εκφράζονται ως ποσό εθνικών νομισματικών μονάδων που ισοδυναμεί με ένα Ευρώ, ποτέ δεν θα στρογγυλοποιούνται ούτε θα παραλείπονται τα τελευταία δεκαδικά ψηφία. Επίσης δεν θα χρησιμοποιούνται αντίστροφοι συντελεστές μετατροπής και για τον υπολογισμό της μετατροπής μεταξύ δύο εθνικών νομισμάτων θα γίνεται χρήση ενός αλγορίθμου που θα περιλαμβάνει μία διαίρεση (με στρογγυλοποίηση που θα έχει τουλάχιστον τρία δεκαδικά στοιχεία) και ένα πολλαπλασιασμό των συντελεστών μετατροπής του Ευρώ στα δύο συγκεκριμένα εθνικά νομίσματα. Ο **Δεύτερος Κανονισμός** θα ρυθμίζει θέματα όπως η αντικατάσταση των νομισμάτων των συμμετεχόντων κρατών - μελών από το Ευρώ, οι μεταβατικές διατάξεις αναφορικά με τις εθνικές νομισματικές μονάδες, καθώς και η έκδοση τραπεζογραμματίων και κερμάτων.

17εβ) Βασικές αρχές

Το ανωτέρω νομικό πλαίσιο περιέχει αρκετές βασικές αρχές που είναι χρησιμότερες για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων:

17εβα) Το Ευρώ υποκαθίσταται στα νομίσματα των συμμετεχόντων κρατών - μελών με τις αμετάκλητες ισοτιμίες μετατροπής που ισχύουν από 1/1/1999.

17εββ) Από 1/1/1999 κάθε αναφορά σε οποιαδήποτε σύμβαση ή άλλου είδους συναλλαγή σε ECU αντικαθίσταται από το Ευρώ με ισοτιμία 1 Ευρώ = 1 ECU.

17εβγ) Όταν μια αναφορά σε μια νομική πράξη γίνεται σε εθνικό νόμισμα είναι εξίσου έγκυρη με την αναφορά σε

Ευρώ.

17εβδ) Η εισαγωγή του Ευρώ δεν θα αλλάξει τους όρους μιας συναλλαγής, εκτός εάν, αυτό ρητά προβλέπεται στη σύμβαση (αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων).

17εβε) Κάθε ποσό που είναι εκπεφρασμένο είτε σε Ευρώ είτε σε εθνικό νόμισμα συμμετέχοντος κράτους - μέλους και είναι πληρωτέο στην επικράτεια του μέλους αυτού μέσω πίστωσης λογαριασμού μπορεί να πληρωθεί από τον οφειλέτη:

- είτε σε Ευρώ,
- είτε στο εθνικό νόμισμα.

Εξακολουθεί και ισχύει και στην περίπτωση αυτή η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, δηλαδή επιτρέπεται διαφορετικός τρόπος πληρωμής εφόσον αυτό προβλέπεται ρητά στη σύμβαση.

17εβζ) Ισχύει η αρχή που συμφωνήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης **«no compulsion, no prohibition»**, δηλαδή στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ και πριν την εισαγωγή του Ευρώ σαν τραπεζογραμματίου και κέρματος οι συμβαλλόμενοι θα μπορούν να επιλέγουν ελεύθερα εάν θα συνομολογούν πράξεις σε Ευρώ ή σε εθνικό νόμισμα. **Η ΟΝΕ δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε σαν απρόβλεπτο γεγονός, ούτε σαν μια απότομη μεταβολή των περιστάσεων.** Επόμενα θα ισχύει η αρχή της συνέχειας των συμβάσεων.

17εβη) Οι ετήσιοι και ενοποιημένοι λογαριασμοί των επιχειρήσεων θα δημοσιεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας. Επόμενα κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου μπορούν:

α) να εκφράζουν τα αριθμητικά δεδομένα σε εθνικό νόμισμα και εάν το επιθυμούν παράλληλα σε διπλανή στήλη σε Ευρώ,

β) να χρησιμοποιούν μονάδες **μόνο** του Ευρώ εάν η εθνική νομοθεσία το επιτρέπει.

17εγ) Μετατροπές ξένων νομισμάτων

17εγα) Νομισματικά ποσά. Τα ποσά που πρέπει να πληρωθούν σε χρήμα (**monetary items**) μπορούν να μετατραπούν με τις κατωτέρω μεθόδους:

- στην τιμή κλεισίματος και οι θετικές και αρνητικές συναλλαγματικές διαφορές να μεταφερθούν στα αποτελέσματα χρήσεως. Τιμή κλεισίματος (closing rate) είναι η τιμή τοις μετρητοίς (αξίας 2 ημερών, spot rate) που υφίσταται την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού,

- τα νομισματικά ποσά μετατρέπονται με τιμή κλεισίματος. Οι αρνητικές συναλλαγματικές διαφορές μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσεως. Οι θετικές διαφορές μεταφέρονται σε ξεχωριστή στήλη του ισολογισμού.

- σε περίπτωση ύπαρξης αρνητικών συναλλαγματικών διαφορών, τα νομισματικά ποσά μετατρέπονται με τιμή κλεισίματος και οι αρνητικές διαφορές μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσεως. Σε περίπτωση θετικών διαφορών τα νομισματικά ποσά μετατρέπονται με την ιστορική ισοτιμία με αποτέλεσμα οι διαφορές αυτές να μην αναγνωρίζονται.

17εγβ) **Ενοποιημένοι λογαριασμοί (consolidated accounts).** Οι χρηματοδοτικοί λογαριασμοί των πράξεων σε συνάλλαγμα μετατρέπονται στο νόμισμα που χρησιμοποιεί η μητρική εταιρία ώστε να υπάρχει παρουσίαση σε ένα νόμισμα στους ενοποιημένους λογαριασμούς των ομίλων. Υπάρχουν δύο παραδεκτές μέθοδοι μετατροπής:

- **η τιμή κλεισίματος / καθαρή επενδυτική μέθοδος (the closing rate/net investment method)** η οποία θεωρεί τα στοιχεία ισολογισμού που αφορούν πράξεις σε συνάλλαγμα σαν σύνολο και μετατρέπει αυτά με τιμή κλεισίματος. Τα αποτελέσματα χρήσεως μετατρέπονται είτε με τη μέση ετήσια τιμή είτε με την τιμή κλεισίματος. Οι πράξεις σε συνάλλαγμα αντιμετωπίζονται σαν **ανεξάρτητη ενότητα**, η οποία δεν ενσωματώνεται στη μητρική εταιρία. Οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν καλούνται διαφορές μετατροπής (translation differences). Αυτές οι διαφορές καταλογίζονται απευθείας στην καθαρή θέση του ενοποιημένου ομίλου, διότι θεωρούνται μόνο αποτέλεσμα της μετατροπής και όχι αποτέλεσμα λειτουργίας. Το συσσωρευμένο ποσό διαφοράς μετατροπής θα αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα χρήσεως την ίδια περίοδο με εκείνη της πώλησης ή της εκκαθάρισης του καταστήματος στο εξωτερικό.

- **η χρονική μέθοδος (the temporal method)**, η οποία αντιμετωπίζει τις πράξεις σε συνάλλαγμα **σαν αναπόσπαστο μέρος της μητρικής εταιρίας.** Αυτό σημαίνει ότι όλες οι πράξεις σε συνάλλαγμα μετατρέπονται σαν να ήταν το αποτέλεσμα πράξεων της μητρικής εταιρίας. Επόμενα, τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού σε συνάλλαγμα μετατρέπονται με την ιστορική ισοτιμία της ημέρας της απόκτησης ή της τελευταίας αναπροσαρμογής τους. Τα στοιχεία των αποτελεσμάτων χρήσεως μετατρέπονται, ανάλογα με τη φύση τους, με τιμή τοις μετρητοίς, με τη μέση ή την ιστορική τιμή. Ένα νομισματικό ποσό μετατρέπεται, ανάλογα με την ακολουθούμενη από τη μητρική εταιρία λογιστική πρακτική, είτε με την ιστορική ισοτιμία είτε με την τιμή κλεισίματος.

17εγγ) **Μετατροπή ευκολίας (convenience translation)**. Δεν αποτελούν μέρος της μέτρησης της χρηματοδοτικής επίδοσης ή της αποτίμησης των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού. Αντίθετα, στόχος της είναι να εκφραστούν οι οικονομικές καταστάσεις σε κάποιο νόμισμα με το οποίο είναι εξοικειωμένος ο χρήστης. Για παράδειγμα, πολλοί Ολλανδοί μέτοχοι μιας αμερικανικής εταιρίας θα διευκολύνοντο στους υπολογισμούς τους εάν τα δολάρια μετατρέπονται σε ολλανδικά φιορίνια. Σε αυτή την περίπτωση οι οικονομικές καταστάσεις μετατρέπονται με την ίδια ισοτιμία που κατά κανόνα είναι αυτή του τέλους του έτους.

17εδ) **Αποτέλεσμα της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος**

17εδα) Από την 1/1/1999 παγώνουν αμετάκλητα οι συναλλαγματικές ισοτιμίες των κρατών της Ε.Ε. που μετέχουν στη ζώνη του Ευρώ. Κάθε νόμισμα θα έχει μία κεντρική σταθερή ισοτιμία με το Ευρώ και μία σταθερή ισοτιμία με τα νομίσματα των λοιπών κρατών της ζώνης. **Οι σταθερές ισοτιμίες θα χρησιμοποιούνται σαν τιμές κλεισίματος για την κατάρτιση των ετήσιων και ενοποιημένων λογαριασμών για τις περιόδους που λήγουν την 31/12/1998.** Όπως είναι γνωστό οι ανωτέρω σταθερές ισοτιμίες θα αναγγελθούν μέσα στο 1998. Ειδικότερα, οι αμετάκλητες ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων της ζώνης θα αναγγελθούν αμέσως μετά τη δημοσιοποίηση του καταλόγου των κρατών που θα μετέχουν στην ΟΝΕ.

17εδβ) Μετά τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών **δεν θα υπάρχουν συναλλαγματικές διαφορές** από πράξεις σε νομίσματα της ζώνης του Ευρώ. Θα είναι αδιάφορο, από λογιστική άποψη, εάν μία εταιρία τηρεί τα βιβλία της σε Ευρώ ή σε εθνικό νόμισμα της ζώνης του. Το αποτέλεσμα και στις δύο περιπτώσεις θα είναι το ίδιο, διότι η ισοτιμία του Ευρώ με το εθνικό νόμισμα θα είναι σταθερά η ίδια και δεν θα αλλάζει.

17εδγ) Κανονικά όλες οι πραγματοποιηθείσες συναλλαγματικές διαφορές που αφορούν νομισματικά ποσά μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσεως. Σε περίπτωση όμως μακροπρόθεσμων νομισματικών ποσών (π.χ. μακροπρόθεσμα δάνεια σε συνάλλαγμα) οι θετικές διαφορές δεν καταλογίζονται. Το ίδιο θα συμβεί εάν τέτοιες διαφορές προκύψουν σε μεγάλη κλίμακα λόγω της εισαγωγής του Ευρώ. Ο απότομος καταλογισμός συσσωρευμένων για μεγάλο χρονικό διάστημα θετικών διαφορών μπορεί να επηρεάσει εντυπωσιακά τα αποτελέσματα χρήσεως με συνέπεια να δημιουργηθεί μεγάλη και απότομη φορολογική επιβάρυνση ή πρόβλημα στη διάθεση των κερδών. Είναι λοιπόν λογικό να ζητηθεί για τις περιπτώσεις αυτές **η κατανομή των θετικών διαφορών σε περισσότερες χρήσεις** μετά την εισαγωγή του Ευρώ. Αντίθετα, οι αρνητικές συναλλαγματικές διαφορές θα μεταφέρονται άμεσα στα αποτελέσματα χρήσεως.

17εδδ) Οι συμβάσεις σε συνάλλαγμα χρησιμοποιούνται συνήθως για την κάλυψη του συναλλαγματικού κινδύνου (**foreign exchange contracts to hedge exchange risk**). Όμως, μετά την εισαγωγή του Ευρώ ο συναλλαγματικός κίνδυνος των συμβάσεων μεταξύ των νομισματικών μονάδων δύο χωρών που συμμετέχουν στην ΟΝΕ **θα εξαφανισθεί**. Επόμενο εξετάζεται μόνο το ζήτημα των διαφορών μακροπρόθεσμων συμβάσεων, που έχουν συναφθεί πριν από την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος και η λήξη τους έχει προσδιορισθεί μετά την εισαγωγή του Ευρώ. Πώς θα αντιμετωπισθούν, δηλαδή, οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν μέχρι την 1/1/1999. Διακρίνουμε:

17εδδ1) **Κερδοσκοπικές συμβάσεις (speculative contracts)**. Οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από αυτές καταλογίζονται στα αποτελέσματα χρήσεως, διότι οι εν λόγω διαφορές δεν έχουν καμία άμεση σχέση με το συμψηφισμό μελλοντικών εσόδων ή δαπανών.

17εδδ2) **Κάλυψη στοιχείων ισολογισμού (hedge of balance sheet items)**. Οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τη σύμβαση σε συνάλλαγμα και το καλυπτόμενο στοιχείο ισολογισμού καταλογίζονται άμεσα στα αποτελέσματα χρήσεως.

17εδδ3) **Κάλυψη κινδύνου μελλοντικών συναλλαγών (anticipatory hedge)**. Πρόκειται για προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος που αποσκοπούν στη μείωση του συναλλαγματικού κινδύνου από μελλοντικές συναλλαγές ή δεσμεύσεις. Για παράδειγμα, μία εταιρία που αναμένει να εισπράξει μετρητά σε συνάλλαγμα το επόμενο έτος, μπορεί να συνάψει προθεσμιακή σύμβαση κάλυψης κινδύνου λόγω των πιθανών συναλλαγματικών διακυμάνσεων. Οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να κατανέμονται σε περισσότερες χρήσεις εφόσον πρόκειται για συσσώρευση μεγάλων χρηματικών ποσών. Εν τούτοις, οι συναλλαγματικές ζημίες δεν πρέπει να κατανέμονται σε περισσότερες χρήσεις εάν αυτό παραβιάζει την αρχή της σύνεσης, δηλαδή εάν οδηγεί σε ζημίες σε επόμενες χρήσεις. Αντίθετα, τα συναλλαγματικά κέρδη δεν πρέπει να καταλογίζονται καθόλου στα αποτελέσματα χρήσεως εάν αυτό επάγεται ζημίες σε επόμενες χρήσεις.

17εδε) **Ενοποιημένοι λογαριασμοί**. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω για τη μετατροπή των πράξεων σε συνάλλαγμα στο νόμισμα της μητρικής εταιρίας εφαρμόζονται τρεις μέθοδοι. Στην παράγραφο αυτή εξετάζουμε τις συνέπειες της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος στις μεθόδους αυτές. Η πλέον διαδεδομένη μέθοδος είναι **της τιμής κλεισίματος / καθαρής επενδυτικής θέσης**, η οποία θεωρεί τα εκπεφρασμένα σε συνάλλαγμα στοιχεία σαν ενιαίο σύνολο και τα μετατρέπει με την τιμή κλεισίματος του ενοποιημένου ισολογισμού του ομίλου. Μετά το αμετάκλητο πάγωμα των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων της ζώνης του Ευρώ οι συναλλαγματικές διαφορές των πράξεων σε νομίσματα της ζώνης θα καταστούν ένα σταθερό ποσό, διότι δεν θα αναπαράγονται στο μέλλον. Το ερώτημα που τίθεται είναι τι θα γίνει με το συσσωρευμένο αυτό ποσό; Υποστηρίζεται ότι εάν μεταφερθούν απότομα στα αποτελέσματα χρήσεως θα αλλοιώσουν την εικόνα και την πραγματική θέση του ομίλου. Η κρατούσα άποψη καταλήγει στο μη καταλογισμό μετά την 1/1/1999 των συσσωρευμένων συν/κών διαφορών στα αποτελέσματα χρήσεως πριν από την περίοδο κατά την οποία λαμβάνει χώρα η πώληση ή εκχώρηση της επιχειρηματικής

δραστηριότητας στο εξωτερικό.

Η **χρονική μέθοδος**, όπως είδαμε, μετατρέπει τα συναλλαγματικά στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού με την ιστορική ισοτιμία και η συν/κή πράξη θεωρείται σαν αναπόσπαστο μέρος της μητρικής εταιρίας. Η θυγατρική εταιρία τηρεί μία σειρά λογαριασμών για τοπικούς σκοπούς και μία σειρά για την ενοποίηση. Η σειρά που τηρείται για τοπικούς σκοπούς βασίζεται στους εθνικούς κανόνες αποτίμησης και στις εθνικές στατιστικές απαιτήσεις, ενώ η σειρά των ενοποιημένων λογαριασμών στηρίζεται στους κανόνες που ακολουθεί η μητρική εταιρία. Η εισαγωγή του Ευρώ δεν αποτελεί από μόνη της λόγο για τη μητρική εταιρία να αλλάξει τον τρόπο αποτίμησης των μη νομισματικών ποσών. Κατωτέρω παρατίθεται ένα παράδειγμα της εφαρμογής της χρονικής μεθόδου πριν και μετά την εισαγωγή του Ευρώ.

Θυγατρική Ιστορική Μητρική

τιμή εταιρία

α) Περιουσιακό στοιχείο σε

εθνικό νόμισμα FRF 1200 3 DEM 400

β) Σταθερές τιμές μετατροπής 5 - 2

γ) Περιουσιακό στοιχείο σε Ευρώ Ευρώ 240 - Ευρώ 200

17εδζ) **Κόστος από τη μετάβαση στο Ευρώ.** Όπως ήδη αναφέρθηκε οι εταιρίες θα επιβαρυνθούν με διάφορα κόστη που προκύπτουν από την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος. Τα κόστη αυτά αφορούν το διοικητικό προγραμματισμό και τις αλλαγές σε προγράμματα πληροφορικής, την επιμόρφωση προσωπικού, την παροχή συμβουλών σε πελάτες και την προσαρμογή των αυτόματων μηχανών πώλησης. Η διαφορά μεταξύ κόστους προσαρμογής και κανονικού κόστους είναι συνήθως οριακή πράγμα που καθιστά δύσκολο τον εντοπισμό κάθε κόστους μετάβασης. Επειδή όμως το κόστος προσαρμογής είναι συγκρίσιμο με το σύνηθες κόστος κανονικά πρέπει να εφαρμοσθούν οι ίδιες λογιστικές οδηγίες:

- το κόστος προσαρμογής πρέπει να καταλογισθεί στη χρήση που πραγματοποιήθηκε,
- ένα τμήμα από το κόστος μετάβασης μπορεί να οδηγήσει σε μελλοντικά κέρδη. Στην περίπτωση αυτή και όταν το κόστος καταλήγει σε τέτοιου είδους κέρδη κατά τη μεταβατική περίοδο (Β' φάση ONE) επιτρέπεται να κεφαλαιοποιηθεί ή να συνυπολογισθεί στη λογιστική αξία ενός πάγιου στοιχείου του ενεργητικού,
- στον **τραπεζικό τομέα** είναι γενικά παραδεκτό ότι το κόστος προσαρμογής θα είναι πολύ υψηλό. Με δεδομένο όμως ότι μπορεί να αποφέρει στο μέλλον υψηλά κέρδη πρέπει να κεφαλαιοποιηθεί. Ωστόσο, όταν το κόστος αυτό είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας διατήρησης μιας υπάρχουσας επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν πρέπει να κεφαλαιοποιηθεί. Η απόσβεση του κεφαλαιοποιημένου κόστους πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, δηλαδή κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης οικονομικής ζωής,
- οι επιχειρήσεις επιτρέπεται να προβαίνουν σε **προβλέψεις** για το κόστος προσαρμογής στο ενιαίο νόμισμα:

- η βασική προϋπόθεση για να πραγματοποιηθούν προβλέψεις για ενδεχόμενες ζημίες είναι **η ύπαρξη σχέσης με τρίτο μέρος** (για παράδειγμα, προμήθεια είδους ή συμβόλαιο παροχής υπηρεσιών ή παροχές βασιζόμενες σε νομικές διαδικασίες). Στην περίπτωση αυτή τα κράτη - μέλη έχουν το δικαίωμα να επιτρέψουν την εγγραφή προβλέψεων στον ισολογισμό για δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί **στο υπό θεώρηση οικονομικό έτος ή στο αμέσως προηγούμενο**, μολονότι δεν υπάρχει υποχρέωση για τα τρίτα μέρη. Αυτό το είδος της πρόβλεψης καλύπτει, για παράδειγμα, σημαντικά και επαναλαμβανόμενα έξοδα συντήρησης και δαπάνες για σοβαρές επιδιορθώσεις.

- σε μερικές περιπτώσεις η ωφέλιμη οικονομική ζωή ενός στοιχείου του ενεργητικού μειώνεται εξαιτίας της εισαγωγής του Ευρώ, όπως στις αυτόματες μηχανές πώλησης (vending machines). Είναι λοιπόν απαραίτητο αυτά τα στοιχεία να αποσβεσθούν σε μικρότερο χρονικό διάστημα απ' ό,τι αρχικά προβλέπετο, δηλαδή πριν από την εισαγωγή του Ευρώ.

17εδη) **Μη συμμετέχοντα κράτη - μέλη.** Οι συνέπειες για τις εταιρίες των κρατών - μελών της Ε.Ε. που δεν μετέχουν από την αρχή στην ONE θα είναι περιορισμένες. Από την 1/1/1999 οι εταιρίες που διενεργούν διασυνοριακές συναλλαγές πρέπει να είναι έτοιμες να διεξάγουν πράξεις σε Ευρώ. Επί πλέον αυτές οι εταιρίες μπορούν να αποκτήσουν εμπειρία από τις θυγατρικές τους εταιρίες που δραστηριοποιούνται σε χώρες της ζώνης του Ευρώ.